

รายงานผลงานข้อมูลเพิ่มเติม

โปรดรายงานข้อมูลเพิ่มเติม โดยมีความยาวไม่เกิน 3 หน้ากระดาษ A4 ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 และอยู่ในรูปแบบ .doc หรือ .docx เท่านั้น โดยครอบคลุมประเด็นคำถาม จำนวน 3 ข้อ

ชื่อผลงาน : “อสม.กับหุ่นเต้านมจำลองมหัศจรรย์คัดกรองมะเร็ง ลดเสี่ยงให้สตรีเขต 3”

ชื่อส่วนราชการ : ศูนย์อนามัยที่ 3 นครสวรรค์

หน่วยงานที่รับผิดชอบผลงาน : กรมอนามัย

ชื่อผู้ประสานงาน นางณพิชญา งดงามทวีสุข

ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ

สำนัก/กอง ศูนย์อนามัยที่ 3 นครสวรรค์

เบอร์โทรศัพท์ 056-255451 ต่อ 154 , 253

เบอร์โทรศัพท์มือถือ 087-6552921

เบอร์โทรสาร 056-255403

e-Mail : rinrin53@gmail.com

1. ผลลัพธ์การดำเนินงานที่ชัดเจนและวัดผลได้ (ควรแสดงตัววัดและผลการดำเนินการเป็นสถิติหรือตัวเลขให้ชัดเจน)

**กลยุทธ์ที่ 1 การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) และภาคีเครือข่าย
ผลลัพธ์การดำเนินงาน**

การดำเนินงานตามรูปแบบโครงการพระราชดำริที่สนับสนุนเสริมพลังให้หญิงไทยในพื้นที่ คัดกรองมะเร็งเต้านมด้วยตนเอง (BSE) โดยบูรณาการกับหน่วยงานทุกภาคส่วนในพื้นที่ให้แก่นำ อสม. ในการสอนคัดกรองมะเร็งเต้านมด้วยตนเองและติดตามบันทึกผลการคัดกรองผ่าน BSE Application ที่ช่วยคัดกรองมะเร็งเต้านมในระยะเริ่มแรกและเพิ่มอัตราการรอดชีวิต ซึ่งรูปแบบการดำเนินงานปรับกลยุทธ์แนวทางการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมด้วยตนเองของสตรีไทยในเขตสุขภาพที่ 3 ตั้งแต่ปี 2562-2564 ขับเคลื่อนผ่านคณะกรรมการงานแผนบริการสุขภาพเครือข่ายระดับเขต (Service Plan) และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดในเขตสุขภาพที่ 3 ทั้ง 5 จังหวัด มีการกำหนดนโยบายขับเคลื่อนการคัดกรองมะเร็งเต้านมในชุมชนผ่านเจ้าหน้าที่ กลุ่มแกนนำ อสม. และพัฒนาหลักสูตร การตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมด้วยตนเองในแกนนำระดับพื้นที่ ประกอบด้วย ความรู้เรื่องโรคมะเร็งเต้านมและการป้องกัน ฝึกทักษะการตรวจคัดกรองผ่านหุ่นเต้านมจำลอง และการบันทึกการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมด้วยตนเองผ่านระบบ BSE Application ของกรมอนามัย ทั้งนี้ศูนย์อนามัยที่ 3 ได้พัฒนาหุ่นเต้านมจำลองเพื่อเป็นเครื่องมือฝึกทักษะการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมด้วยตนเองให้กับแกนนำในระดับพื้นที่โดยพัฒนามาจากรูปแบบหุ่นเต้านมจำลองทางแพทย์ มุ่งเน้นที่คุณสมบัติ 3 ด้าน ได้แก่ ความเหมือนจริงของเต้านม สามารถคลำก้อนแทนมะเร็งได้ และใช้วัสดุที่มีราคาถูก มีการเรียนรู้ปรับปรุง 5 วงรอบ จนได้โมเดลหุ่นเต้านมจำลองที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับหุ่นเต้านมจำลองทางการแพทย์ และมีต้นทุนในการผลิต 500 บาทต่อหุ่นโมเดล 1 ชิ้น และนำไปใช้ในหลักสูตรการฝึกอบรมการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมด้วยตนเองในแกนนำ อสม. พื้นที่เขตสุขภาพที่ 3 ระหว่างเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม 2563 นำร่อง 10 อำเภอ จำนวนแกนนำ 450 คน ผลการดำเนินงาน พบว่า ระดับความรู้เรื่องโรคมะเร็งเต้านมและการป้องกันเพิ่มขึ้นร้อยละ 90.4 และทักษะการคัดกรองมะเร็งเต้านมของแกนนำ อสม. เมื่อทวนสอบกับเจ้าหน้าที่ที่มีการปฏิบัติที่ถูกต้องเพิ่มขึ้นร้อยละ 92.5 สามารถเข้าใช้งานและลงทะเบียนในระบบ BSE Application ร้อยละ 100 หากแกนนำอสม. ที่มีระดับความรู้และทักษะการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมไม่ผ่านเกณฑ์เจ้าหน้าที่จะให้ความรู้และฝึกปฏิบัติเพิ่มเติมจนแกนนำ อสม. สามารถเข้าใจและปฏิบัติได้ถูกต้อง จากผลการฝึกอบรมดังกล่าวแกนนำ อสม. สามารถนำไปขยายผลพร้อมสื่อสารให้สตรีไทยในชุมชนเข้าถึงและใช้งาน BSE Application ควบคู่ไปกับการแนะนำการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมด้วยตนเองกับหุ่นเต้านมจำลองเพื่อบันทึกการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมด้วยตนเองเพิ่มขึ้นจาก 450 คน เป็น 13,017 คน (จากฐานข้อมูล BSE Application เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2564) ดังตาราง

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมด้วยตนเองของสตรีไทยในเขตสุขภาพที่ 3

ปี พ.ศ	ประชากรหญิงไทย อายุ 30-70ปี**	คัดกรองด้วยตนเอง (n,%)	คัดกรองโดยเจ้าหน้าที่ (n,%)	ได้รับการตรวจ Mammogram แล้วยืนยันผลเป็นมะเร็งเต้านม (n,%)
2560	625,026	382,883 (61.26)	520,016 (83.20)	1,186 (0.55)
2561	630,028	451,870 (71.72)	510,968 (81.10)	1,181 (0.54)
2562	627,075	503,217 (80.25)	533,512 (85.08)	1,271 (0.58)
2563	600,900	504,448 (83.95)	520,299 (86.59)	1,220 (0.55)
2564	596,130	486,274 (81.57)	501,679 (84.15)	1,211 (0.55)

ที่มา: คลังข้อมูลสุขภาพ Health Data Center ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2564

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมด้วยตนเองโดยอสม.เป็นครู.ในเขตสุขภาพที่ 3

จังหวัด	ประชากรหญิงไทย อายุ 30-70 ปี**	จำนวนสตรีไทยที่คัดกรองมะเร็งเต้านมด้วยตนเอง**	อัตราของสตรีไทยที่คัดกรองมะเร็งเต้านมด้วยตนเอง	แกนนำ อสม.ที่เป็นครู ก.ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรฯ (คน)	จำนวนสตรีที่ลงทะเบียนและบันทึกข้อมูลในระบบ BSE Application *	อัตราความผิดปกติจากการคัดกรองมะเร็งเต้านมด้วยตนเอง *
ชัยนาท	72,496	62,568 (86.31%)	0.86	90	3,634	1.3
นครสวรรค์	201,541	155,971(77.39%)	0.77	90	4,256	0.3
อุทัยธานี	73,061	66,262 (90.69)	0.90	90	2,395	0.5
กำแพงเพชร	141,662	124,404 (87.82)	0.87	90	2,301	1.0
พิจิตร	107,370	77,069 (71.78)	0.71	90	431	0.6
รวม	596,130	486,274 (81.57)	0.81	450	13,017	0.7

* จากฐานข้อมูลระบบ BSE Application วันที่ 31 พฤษภาคม 2564

** จากฐานข้อมูลระบบ HDC วันที่ 31 พฤษภาคม 2564

2. ความยั่งยืนของผลงาน (ควรแสดงให้เห็นแผน/แนวทางในการขยายผล หรือการบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นในการขยายผล)

แผนการขยายผลการดำเนินงานและการบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น

- กำหนดยุทธศาสตร์ในแผนงานบริการสุขภาพเครือข่าย (Service Plan) สาขามะเร็ง ของเขตสุขภาพ ที่ 3 ในการร่วมกันขับเคลื่อนการดำเนินงาน และฟื้นฟูความรู้และทักษะการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมให้กับเจ้าหน้าที่ และ อสม.ให้ครอบคลุมครบถ้วนทุกจังหวัด รวมทั้งมีแผนขยายไปยังกลุ่มแกนนำนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา กลุ่มสตรีวัยทำงานในสถานประกอบการ และหน่วยงานภาครัฐและเอกชนพื้นที่เขตสุขภาพที่ 3

2. กำหนดแผนพัฒนากำลังคนในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ฝึกทักษะการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมด้วยตนเองกับหุ่นเต้านมจำลองและการใช้ BSE Application โดยในส่วนสาธารณสุขระดับมูลฐาน กำหนดเป้าหมายให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับอำเภอแต่ละจังหวัดเป็นครู ก. ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับแกนนำ อสม.ครอบคลุมทุกพื้นที่ ในส่วนภาคเอกชนและภาคอุดมศึกษา ศูนย์อนามัยที่ 3 ดำเนินการจัดอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ ฝึกปฏิบัติและการใช้ BSE Application ให้แก่แกนนำเพื่อเป็นครู ก.และนำไปถ่ายทอดต่อในระดับหน่วยงานและสถานศึกษา
3. ถ่ายทอดองค์ความรู้และฝึกทักษะการเข้าถึงและใช้ข้อมูลจาก BSE Application ทั้งในระดับบุคคลและระดับเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ ในภาพเขตศูนย์อนามัยที่ 3 ดำเนินการติดตามประเมินผลการใช้ BSE Application และคืนข้อมูลการบันทึกการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมและความผิดปกติที่พบในระดับพื้นที่ให้กับผู้รับผิดชอบระดับจังหวัดและระดับพื้นที่ผ่านระบบ Line กลุ่ม อสม.คัดกรองมะเร็งเต้านมเขตสุขภาพที่ 3
4. ศูนย์อนามัยที่ 3 ได้ดำเนินการยื่นขอพิจารณาจดอนุสิทธิบัตร จากกองสิทธิบัตร กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ เลขที่ 2003000522 ลงวันที่ 10 มีนาคม 2563 หากหุ่นเต้านมจำลองได้รับการอนุมัติจดอนุสิทธิบัตรแล้ว ศูนย์อนามัยที่ 3 มีแผนที่จะเผยแพร่นวัตกรรมและสนับสนุนผ่านช่องทางการประชาสัมพันธ์ได้แก่ เว็บไซต์ศูนย์อนามัยที่ 3 เวทีการจัดประชุมต่าง ๆ การบริการตรวจสอบสุขภาพกับหน่วยงานภายนอกและมีแผนเพิ่มการผลิตหุ่นเต้านมจำลอง โดยประสานกับภาคท้องถิ่นฝึกอบรมการผลิตหุ่นเต้านมจำลองให้กลุ่มสตรีในชุมชน เพื่อผลิตหุ่นเต้านมจำลองสนับสนุนให้กับพื้นที่ที่ขาดแคลน

3. ความโดดเด่นของผลงานอย่างชัดเจน

1. หน่วยงานแผนงานบริการสุขภาพเครือข่าย (Service Plan) ระดับเขตให้ความสำคัญและสนับสนุนแผนการดำเนินงานการคัดกรองมะเร็งเต้านมด้วยตนเองของศูนย์อนามัยที่ 3 โดยเขตสุขภาพมีมาตรการกำกับติดตามการดำเนินงานคัดกรองมะเร็งเต้านมในระดับพื้นที่และพัฒนาศักยภาพกำลังคนโดยใช้หลักสูตรการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมของศูนย์อนามัยที่ 3 สนับสนุนการทำงานของพื้นที่
2. จากสถิติการคัดกรองมะเร็งเต้านมด้วยตนเอง พบว่า ปี 2563 ร้อยละการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมด้วยตนเองเท่ากับ 83.95 (12 เดือน) เปรียบเทียบในปี 2564 หลังจากมีการขับเคลื่อนการดำเนินงานผ่านแกนนำ อสม.ในพื้นที่ พบว่าร้อยละการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมด้วยตนเองเท่ากับ 81.57 ภายใน 5 เดือนแรก จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานมีผลทำให้ร้อยละการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมด้วยตนเองของสตรีในเขตสุขภาพที่ 3 เป็นไปตามค่าเป้าหมาย
3. หุ่นเต้านมจำลองศูนย์อนามัยที่ 3 มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับหุ่นเต้านมจำลองทางการแพทย์ โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีต้นทุนในการผลิตต่ำ ราคาจำหน่ายชิ้นละ 700 บาท เมื่อเทียบกับหุ่นเต้านมจำลองทางการแพทย์ที่มีราคาจำหน่ายชิ้นละ 3,500 ถึง 40,000 บาท ซึ่งมีต้นทุนแตกต่างกันถึง 5 เท่า
4. นวัตกรรมหุ่นเต้านมจำลองได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 ในเวทีวิชาการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ภายในกรมอนามัย ครั้งที่ 12 ประจำปี 2562 และดำเนินการยื่นขอพิจารณาจดอนุสิทธิบัตร จากกองสิทธิบัตร กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ เลขที่ 2003000522 เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2563
5. หุ่นเต้านมจำลองศูนย์อนามัยที่ 3 เป็นสื่อการสอนที่ช่วยฝึกทักษะการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมด้วยตนเองของสตรีให้มีความถูกต้อง และสามารถค้นหาความผิดปกติของเต้านมตนเองได้เทียบเท่ากับหุ่นเต้านมจำลองทางการแพทย์ ซึ่งใช้ในงานขับเคลื่อนการดำเนินงานคัดกรองมะเร็งเต้านมของสตรีในพื้นที่ที่ยังเข้าไม่ถึงระบบการคัดกรองมะเร็งเต้านมด้วยเครื่อง Mammogram